MAIJA ANŽE

LATVIJAS MEDICĪNAS VĒSTURNIEKU APVIENĪBAS UN MUZEJA DARBĪBAS PĀRSKATS NO 2000. GADA 1. JŪNIJA LĪDZ 2002. GADA 1. JŪNIJAM

2000. gadā no 6. līdz 10. septembrim Portugālē, Porto, notika 10. Eiropas medicīnas zinātņu vēstures muzeju asociācijas kongress, kura pamattēma bija medicīnas muzeju kolekcijas. Šajā kongresā, kurā piedalījās vairāk nekā 80 muzejnieku no dažādām Eiropas valstīm (Francijas, Itālijas, Lielbritānijas, Nīderlandes, Rumānijas, Spānijas, Vācijas, Zviedrijas u.c.) un ASV, piedalījās arī vairāki Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja darbinieki. Kongresā tika nolasīti vairāk nekā divdesmit referātu, tostarp arī asoc.prof. J.Salaka un S.Savenko referāti. Pārējie Latvijas delegācijas pārstāvji - M. Anže, E. Bērziņa, A. Dirbe, E. Jirgena, V. Pundure un J. Surdeko – bija sagatavojuši stenda referātus.

2000. gada 6. oktobrī izstāžu zālē *Skonto* notika Latvijas Ārstu biedrības konference, kurā Latvijas Medicīnas vēsturnieku apvienību pārstāvēja M. Anže un E. Bērziņa.

2000. gada 9. oktobrī Farmācijas muzeja vadītājam Agrim Briedim pasniedza D. H. Grindeļa medaļu, bet muzeja speciālistei Intai Vegnerei – Gada farmaceita diplomu.

2001. gadā no 30. līdz 31. janvārim Igaunijā, Tartu universitātes muzejā, notika 20. Baltijas zinātņu vēstures konference, kurā piedalījās zinātnieki no Lietuvas, Latvijas, Igaunijas, Somijas, Zviedrijas, Vācijas, Polijas, Ukrainas, Krievijas, ASV un Japānas. Konferencē piedalījās arī medicīnas vēsturnieki no Latvijas: *Dr.med.h.c.* K.Ē.Arons, M.Anže, V.Pundure, asoc.prof. J. Salaks un prof. A. Viksna.

2001. gadā piešķirta Paula Stradiņa balva medicīnas vēsturē asoc.prof. Jurim Salakam (par Baltijas medicīnas vēstures 18.gs.-19.gs.sāk. izpēti, starptautiskās sadarbības veicināšanu un sekmīgu muzeja akreditāciju) un prof. Viktoram Kalnbērzam (par izcilu ieguldījumu Latvijas medicīnas un tās vēstures dokumentēšanā un medicīniskās muzeoloģijas popularizēšanā). 2002. gadā LZA Senāts piešķīra Paula Stradiņa balvu medicīnā profesoram Jānim Volkolakovam par ilggadēju darbu kardiokirurģijā.

2001. gadā piešķirta Kristapa Rudziša balva (internajā medicīnā) prof. Nikolajam

Skujam (par mūža ieguldījumu gastroenteroloģijas attīstībā), un Jēkaba Prīmaņa balva (anatomijā un antropoloģijā) – prof. Nikolajam Caunam (ASV), prof. Ainaī Dālmancei, prof. Genovefai Jēcai un bijušajai Jēkaba Prīmaņa Anatomijas muzeja vadītājai Rūtai Lindbergai.

2001. gada 7. maijā Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja direktors Dr. Kārlis Ēriks Arons ievēlēts par valsts emeritēto zinātnieku.

2001. gada 22. maijā Kultūras ministrijas Atzinības rakstu par 25 darba gadiem muzejā saņēma Profesora Aleksandra Bieziņa muzeja vadītājs Valdis Fersters un Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja mākslinieks Jānis Valūns.

2001. gada 26. oktobrī notika Latvijas Ārstu biedrības kārtējā konference. Par LĀB goda biedriem ievēlēti Latvijas Medicīnas vēsturnieku apvienības biedri prof. Ilmārs Lazovskis un prof. Alfrēds Miltiņš.

2001. gada 29. novembrī par Latvijas Zinātņu akadēmijas īsteno locekli ievēlēts profesors Arnis Vīksna.

2001. gada 20.-22. jūnijā Rīgā notika Pasaules latviešu ārstu 4. kongress, bet 14.-15. augustā notika Pasaules latviešu zinātnieku 2. kongress, kurā piedalījās vairāki Latvijas Medicīnas vēsturnieku apvienības biedri.

2001. gada 30. maijā atklāts LU Medicīnas fakultātes Anatomijas un histoloģijas muzejs (direktore prof. Māra Pilmane) slimnīcas *Bīķernieki* telpās.

2002. gada 10. maijā starp Latvijas Zinātņu akadēmiju un Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeju tika parakstīts līgums – vienošanās par sadarbību un gada balvām.

Miruši Latvijas medicīnas vēsturnieku apvienības biedri: 2000. gada 8. jūnijā – psihiatrs Oļģerts Kirsēntāls (dz. 1925. g.); 2000. gada 22. jūnijā – LZA goda doktors profesors Jānis Slaidiņš (dz. 1916. g.); 2001. gada 6. septembrī – bijušais Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja direktora vietnieks Ēvalds Kronītis (dz. 1953. g.).

HRONIKA

2000

26. augusts. Profesora Aleksandra Bieziņa un neiroķirurga Ojāra Bieziņa piemiņas pēcpusdienu Madonas rajona Sarkaņu pagasta Jaundilmaņos (Profesora Aleksandra Bieziņa memoriālajā muzejā).

14. septembris. Aerofotogrāfiju izstādes "*Juris Kalniņš lido*" atklāšana.

28. septembris. Latvijas Medicīnas vēsturnieku apvienības sēde.

1. Muzeja akreditācijas apliecības pasniegšana. Muzeju Valsts pārvaldes priekšnieks J. Garjāns.
2. Latvijas Medicīnas vēsturnieku apvienības goda prezidenta diploma pasniegšana LZA prezidentam akadēmiķim Jānim Stradiņam.

3. Rakstu krājuma *Acta Medico-Historica Rigensia* 5. sējuma atvēršanas svētki.

29. septembris. Profesora Pētera Jākobsona simtajai dzimšanas dienai veltīta kop-sēde ar Latvijas Dermatovenerologu un mikologu asociāciju.

1. Atmiņas par prof. Pēteri Jākobsonu.

2. Izstāde.

26. oktobris. Latvijas Medicīnas vēsturnieku apvienības sēde.

1. Atskaite par 10. Eiropas medicīnas zinātņu vēstures muzeju asociācijas kongresu Portugālē Porto.

2. Viduslaiku ekspozīcijas "*Akadēmiskās medicīniskās izglītības un zināt-niskās medicīnas veidošanās un attīstība Eiropā*" atklāšana (V. Pun-dure).

10. novembris. Loras Mjaki (Tallina) gleznu izstādes *Poison Dreams* atklāšana.

8. decembris. Prof. P. Sniķera 125. dzimšanas dienai veltīta konference kopā ar Latvijas Universitātes Medicīnas fakultāti.

1. LU rektora prof. I. Lāča uzruna.

2. LR Aizsardzības ministra Ģ.V. Kristovska uzruna.

3. LZA prezidenta akad. J. Stradiņa referāts "*Profesora un ģenerāļa P. Sniķera vēsturiskā loma*".

4. Doc. K.Ē. Arona uzruna un Pētera Sniķera medaļas pasniegšana prof. Alfrēdam Miltiņam.

5. LU Medicīnas fakultātes dekāna prof. U. Vikmaņa ziņojums.

6. Asoc.prof. J. Salaka referāts "*Ārsti cīņā pret kodolkaru*".

2001

23. janvāris. Latvijas Universitātes 59.zinātniskās konferences Zinātņu vēstures un muzejniecības sekcijas sēde LU muzejā.

1. A. Vīksna. Medicīnas muzeji Latvijas Universitātē.

2. M. Baltiņš. Medicīnas mācību grāmatas līdz 1944. gadam un LU Mācību grāmatu apgāds.

3. J. Jākobsons. Pirmie soļi mikrobioloģijas pētījumu jomā LU.

4. G. Preinbergs. LU Veterinārmedicīnas fakultātes mācībspēku komplek-tēšana.

5. M. Anže. Ķirurga profesora Jāņa Šulca dzīve un darbība.

Prof. Jānis Stradiņš un prof. Māris Baltiņš 2001.gada 1.augustā iepazīstas ar muzeja jauno ekspozīciju "*Medicīna Rīgā 800 gados*"

Paula Stradiņa balvas laureāts prof. Viktors Kalnbērzs 2002.gada 8.martā atklāj izstādi "*Viss par sievieti*"

Prof. Jānis Stradiņš pasniedz Paula Stradiņa balvu prof. Jānim Volkolakovam (pa labi) 2002.gada 24.janvārī

Paula Stradiņa balvas laureāts asoc. profesors Juris Salaks

6. E. Bērziņa. LU Zobārstniecības institūta priekšmetu kolekcija Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā.

7. Z. Andersons. LU Mācībspēki un trakumsērgas problēma Latvijā: Rīgas Pastēra institūta darbība.

23. februāris. Izstādes “XY (*Viss par vīrieti*)” atklāšana.

2. marts. 38. Stradiņa lasījumi.

1. Paula Stradiņa balvas pasniegšana asoc.prof. Jurim Salakam.

2. Asoc.prof. J. Salaks. Mecenātisma tradīcijas Latvijas medicīnā.

3. Paula Stradiņa balvas laureātam prof. Z. Čerfasam – 90 gadu jubileja. Laikabiedru atmiņas.

11. maijs. Arnolda Valtnera grāmatas “*Tavai veselībai*” atvēršana.

24. maijs. Prof. Jāņa Slaidiņa 85.dzimšanas dienas atcerei veltīta kopsēde ar LZA, AML/RSU un klīnisko slimnīcu *Gaiļezers*.

1. K.Ē. Arons. Ievadvārdi.

2. I. Sjakste. Jāņa Slaidiņa dzīves un darba lappuses.

3. Veras Gribačas dzejas lasījums.

4. Atmiņas.

19. jūnijs. Latviešu Ārstu un zobārstu apvienības sanāksme.

20. jūnijs. Izstādes “*Mana ārsta kafijas tase*” atklāšana (sakarā ar 4. Pasaules latviešu ārstu kongresu).

1. augusts. Ekspozīcijas “*Medicīna Rīgā 800 gadus*” atklāšana (veltīta Rīgas 800 gadu jubilejai un Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja 40.gadskārtai).

3. oktobris. Izstādes “*Dramatiskā medicīna*” (sadarbībā ar Utrehtas universitātes muzeju) atklāšana.

11. oktobris. Izstādes “*Juris ceļo*” (no cikla “*Ārstu hobiji*”) atklāšana.

25. oktobris. Dr. Kārļa Lamberta (1926-1998) 75 gadu jubilejas atceres sarīkojums.

2002

24. janvāris. 39. Stradiņa lasījumi.

1. Kristapa Rudzīša balvas pasniegšana profesoram Nikolajam Skujam.

2. Paula Stradiņa balvas pasniegšana profesoram Jānim Volkolakovam.

24. janvāris. Izstādes “*Bioloģiskais terors?!*” atklāšana.

24. janvāris. Heinriha Vorkaļa darbu izstādes “*2001. gada septembra preses apskats*” atklāšana.

28.-29. janvāris. Latvijas Universitātes 60. zinātniskās konferences Zinātņu vēstures un muzejniecības sekcijas sēde LU muzejā.

1. J. Stradiņš, Dz. Čēbere. Zinātne un augstākā izglītība Rīgā Baltijas reģiona (Baltijas – Zviedrijas) sakaru kontekstā.
2. M. Bultiņš. Privātdocenta statuss Latvijas Universitātē.
3. T. Dumpis. Prof. G. Vanaga ieguldījums fizioloģiski aktīvu savienojumu sintēzē.
4. J. Jākobsons. LU Serumstacija, tās darbība un liktenis.
5. V. Pundure. Rīgas praktizējošie ārsti – pilsētas Sanitārās komitejas dibināšanas iniciatori.
6. U. Vikmanis. LU Medicīnas fakultātes darbības sākums.
7. A. Vīksna. LU Medicīnas fakultāte Otrā pasaules kara laikā.
8. M. Anže. Latviešu Ārstu un zobārstu apvienības priekšnieki – LU absolventi.
9. G. Preinbergs. LU absolventi – čekas represiju upuri 1941. gadā Rēzeknē.
10. Z. Andersons. Vēstījumi par trakumsērgu rakstu avotos līdz Rīgas pilsētas Pastēra institūta izveidei.

1. februāris. Gadskārtējais sarīkojums Jēkaba Prīmaņa Anatomijas muzejā.

16. februāris. Dr. Zelmas Cēsnieces–Freidenfeldes 110. dzimšanas dienas atceres pēcpusdienu.

8. marts. Izstādes “*Viss par sievieti*” atklāšana.

14. marts. Jēkaba Prīmaņa balvas pasniegšana profesorei Aina Dālmanei, profesorei Genovefai Jēcai un Rūtai Lindbergai.

7. aprīlis. Izstādes “*Piecas maņas – redze, dzirde, oža, garša, tauste*” atklāšana (starptautiskā projekta “*Muzeju pavasaris*” ietvaros).

11. maijs. Nikolaja Rēriha ielas svētki.

17. maijs. Dr. Manfreda Muntera (ASV) dāvināto grāmatu “*Pasaules ķirurģijas klasiku bibliotēka*” izstādes atklāšana (sakarā ar Starptautisko muzeju dienu).

17. maijs. Muzeju dienai veltīts pasākums – “*Anatomijas muzejs un tā darbinieki laiku lokos*”.

Svarīgākās publikācijas

Acta Medico-Historica Rigensia: Vol. V (XXIV). – Rīga, 2000. – 432 lpp.

Ozols J., Vīksna A. Rīgas I. slimnīca. – Rīga, 2001. – 192 lpp.

A Survey of the Activities of the Latvian Association of Medical Historians and the Museum (Summary)

By Maija Anže

The congress of the European association of medical historians took place from the 6th to the 10th of September, 2000, in Porto, Portugal. Several members of the Paul Stradiņš Museum for the History of Medicine among 80 members of other European countries and the USA also took part in the Congress. In 2001, from the 30th to the 31st of January the 20th conference of the Baltic History of Science took place at the Tartu University Museum, where participants from Lithuania, Latvia, Estonia, Finland, Sweden, Germany, Poland, the Ukraine, Russia, the USA and Japan took part.

In 2001 assoc. prof. Juris Salaks and prof. Viktors Kalnbērzs were awarded the Paul Stradiņš prize in the history of medicine. In 2002 the Paul Stradiņš prize in medicine was awarded to prof. Jānis Volkolakovs.

In 2001 prof. Nikolajs Skuja was awarded the Kristaps Rudzītis prize (internal medicine) and the Jēkabs Pīrmanis prize was awarded to prof. Nikolajs Cauna (the USA), prof. Aina Dālmāne, prof. Genovefa Jēča and to the former head of the Anatomy Museum Rūta Lindberga.

On the 29th of November, 2001 prof. Arnis Vīksna was elected as factual member of the Latvian Academy of Sciences. On the 10th of May, 2002 an agreement was signed about cooperation and honorary awards.

Maija Anže, mag. hist.

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs

Antonijas iela 1, Rīga LV-1360

Latvija

E-mail: museum3@mailbox.riga.lv